

การละเมิดพุทธวินัยบัญญัติของพระภิกษุที่ส่งผลกระทบต่อ
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505:
ศึกษากรณีกระทำความผิดอาญา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูณัช รัตนชัย

การละเมิดพุทธวินัยบัญญัติของพระภิกษุที่ส่งผลกระทบต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505: ศึกษากรณีกระทำความผิดอาญา*

The Violation of the Buddhist Law that affect the Sangha Act B.E. 2505: Case Study of Criminal Penalty

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูณัช รัตนชัย**

Assistant Professor Dr.Pupanat Rattanachai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กรณีพระภิกษุกระทำละเมิดพระวินัยและเป็นการผิดทางอาญาด้วย พระภิกษุนั้นอาจต้องสละสมณเพศเมื่อมีผู้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน และเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 โดยเป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลจากพระวินัยปิฎก พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 คำอธิบายกฎหมายอาญา แหล่งความรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำมาวิเคราะห์สรุปผลการศึกษา

*บทความนี้เรียบเรียงจากโครงการวิจัย เรื่อง “การละเมิดพุทธวินัยบัญญัติของพระภิกษุที่ส่งผลกระทบต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 : ศึกษากรณีกระทำความผิดอาญา” โดยได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประจำปี พ.ศ. 2564.

This article is part of research title “The Violation of the Buddhist Law that affect the Sangha Act B.E.2505 : Case Study of Criminal Penalty”. This research is funded by SuratThaniRajabhat University Year B.E. 2564 (AD 2021).

**อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี; น.บ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี; นศ.บ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; น.ม. มหาวิทยาลัยรามคำแหง; พธ.ด. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. E-mail: unique2554@gmail.com

Lecturer in Law at Faculty of Law, Suratthani Rajabhat University, LL.B. Suratthani Rajabhat University; B.A. Sukhothai Thammathirat University; M.A., Ramkhamhaeng University; Ph.D., Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

วันที่รับบทความ (received) 25 ตุลาคม 2564, วันที่แก้ไขบทความ (revised) 25 พฤศจิกายน 2564, วันที่ตอบรับบทความ (accepted) 11 กุมภาพันธ์ 2565.

เมื่อผู้วิจัยทำการศึกษาพระวินัยทั้งสิ้น 227 ลิกขาบท พบว่า มีพระวินัยจำนวน 24 ลิกขาบท ได้แก่ อาบัติปาราชิก 4, อาบัติสังฆาทิเสส 2, อาบัติอนินยต 2, และอาบัติปาจิตตีย์ 16 ที่เกี่ยวกับความผิดทางอาญา ปรากฏตามประมวลกฎหมายอาญาจำนวน 16 มาตรา ได้แก่ มาตรา 276, 278, 279, 288, 326, 334, 341, 358, 359, 378, 389, 390, 391, 392, 393, 397 มาตรา 11 ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และมาตรา 20 ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังต่อไปนี้ การที่พระภิกษุต้องสละสมณเพศเมื่อถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 หาใช่เป็นวิธีลบล้างด้วยความสมัครใจไม่เพื่อเป็นการป้องกัน และเกิดความตระหนักแก่พระภิกษุมิให้ต้องโทษจนถูกสละสมณเพศในลักษณะดังกล่าว คณะสงฆ์และหน่วยงานที่รับผิดชอบควรส่งเสริมให้พระภิกษุได้ศึกษาพระวินัย ประกอบกับกฎหมายที่มีโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 อีกทั้งควรนำพระวินัยจำนวน 24 ลิกขาบทไปออกข้อสอบนักธรรมสนามหลวงของพระภิกษุในแต่ละชั้นปี ตามความเหมาะสม

คำสำคัญ: การละเมิดพุทธวินัยบัญญัติ, พระภิกษุ, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

Abstract

The purpose of this research is to study a case of monks who violate the Buddhist discipline and cause a criminal offense. An accused monk possibly has to leave the Buddhist monkhood as the investigative officer receives a criminal complaint in accordance with the Sangha Act B.E. 2505 (1959). The research adopted the qualitative research method with documentary analysis and collected data from the Vinaya Pitaka, the Sangha Act, B.E. 2505, descriptions of criminal laws, knowledge sources from electronic media and interview of qualified expert to analyze the results of the study.

According to the study of 227 clauses of Buddhist discipline, it was found that there were 24 clauses, namely 4 Parajikas, 2 Sanghadisesas, 2 Aniyata and 16 Pacittiya offenses, related to criminal offenses as stated in 16 sections including Section 276, 278, 279, 288, 326, 334, 341, 358, 359, 378, 389, 390, 391, 392, 393 and 397 of the Criminal Code and Section 11 of the Forest Act, B.E. 2484 (1941) and Section 20 of Cruelty Prevention and Welfare of Animal Act, B.E. 2557 (2014).

The author puts forward the following suggestion. An accused monk leaving the Buddhist monkhood after being accused of committing a crime according to the Sangha Act, B.E. 2505 was not performed based on voluntary. To prevent and raise the awareness to ensure no unreasonable punishment inflict on a monk, the Sangha and responsible agencies should encourage monks to study the Buddhist disciplines, relevant criminal laws and the Sangha Act, B.E. 2505. Additionally, the 24 Buddhist disciplines should be applied in the Dharma examination of the monks in each year as appropriate.

Keywords: violation of buddhist disciplines, Monk, Sangha Act B.E. 2505 (1959)

1. บทนำ

พระพุทธศาสนาได้รับผลกระทบจากพระภิกษุบางรูปที่ได้ปฏิบัติตนขัดต่อพระวินัยไม่ใส่ใจในกิจของสงฆ์ กระทำตนดั่งเช่นคฤหัสถ์ ก่อความเดือดร้อนสร้างความไม่สงบเรียบร้อยในสังฆม จนฝ่ายราชอาณาจักรต้องเข้ามาออกกฎหมาย ควบคุมการปฏิบัติของพระภิกษุเพื่อกำหนดให้กระทำการหรือดเว้นกระทำการเช่นเดียวกับคฤหัสถ์ที่เป็นประชาชนทั่วไป ซึ่งปัจจุบันการปกครองคณะสงฆ์ได้อยู่ภายใต้อำนาจปกครองของรัฐ ตามหลักเสมอภาค (Principle of Equality) อันเป็นความเท่าเทียมกันซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่รองรับไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย¹

รัฐได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 เพื่อความเป็นระเบียบในการปกครองคณะสงฆ์ให้เหมาะสมแก่กาลสมัย เท่ากับเป็นรัฐธรรมนูญแห่งพุทธจักร² โดยมีผู้ปกครองคณะสงฆ์ที่เรียกว่ามหาเถรสมาคม ตามอำนาจแห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว เป็นผู้ทำหน้าที่ออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้ให้การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยในทุก ๆ ด้าน เรียกว่า กฎมหาเถรสมาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2511) ว่าด้วยการลงนิคหกรรมที่ออกมาบังคับใช้เพื่อปกป้องพระพุทธศาสนาไม่ให้เกิดความเสียหายจากการปฏิบัติผิดพระธรรมวินัยของพระภิกษุ และเพื่อความเป็นธรรมแก่พระภิกษุผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ได้มีโอกาสแก้ต่างเพื่อแสดงความบริสุทธิ์แห่งตน นอกจากนั้น ถ้าหากว่าพระภิกษุถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาตามกฎหมายบ้านเมืองก็จะต้องถูกดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม เสมือนว่าเป็นราษฎรผู้กระทำความผิดทั่วไป

ปัญหาที่จะต้องนำมาพิจารณามีประเด็นอยู่ว่า พระวินัยบัญญัติมีจำนวนทั้งสิ้น 227 บท เริ่มจากบทลงโทษสถานหนัก เรียกว่า ครุโทษหรือมหันตโทษ ทำให้พระภิกษุผู้ต้องอาบัติขาดจากความเป็นภิกษุ ได้แก่ อาบัติปาราชิก ส่วนโทษสถานกลาง เรียกว่า มัชฌิมโทษ ทำให้พระภิกษุผู้ต้องอาบัติต้องอยู่กรรมก่อนจึงจะพ้นโทษ ได้แก่ อาบัติสังฆาทิเสส และโทษสถานเบา เรียกว่า ลหุโทษ ทำให้พระภิกษุผู้ต้องอาบัติที่ต่ำกว่าอาบัติสังฆาทิเสสต้องปลงอาบัติ คือ บอกอาบัติของตนแก่พระภิกษุด้วยกัน ได้แก่ อาบัติอุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ และทุกภาษิต ซึ่งเรียกว่า ลหุกาบัติ³

¹พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505.

²ศทวรุฑ ธีระวงษ์, “การดำเนินคดีอาญากับพระสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), หน้า 60.

³ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์เคชั่นส์, 2542), หน้า 1364-1365.

แต่อย่างไรก็ตาม ในพระวินัยบางบทที่พระภิกษุกระทำละเมิด การกระทำนั้นจะต้องรับโทษทางอาญาตามกฎหมายบ้านเมืองอีกด้วย ซึ่งความผิดดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ได้ให้อำนาจดุลยพินิจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ใช้ดุลยพินิจเห็นสมควรว่าจะให้ปล่อยตัวชั่วคราวหรือไม่ ถ้าไม่เห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราว พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศเสียได้ หรือในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดียังไม่แล้วเสร็จ กฎหมายฉบับดังกล่าวก็ให้อำนาจศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพื่อดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้

ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาโทษตามพระวินัยจำนวนทั้งสิ้น 227 บท ว่าพระวินัยบทใดบ้างที่พระภิกษุละเมิดแล้วกระทบตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ที่ต้องโทษทางอาญา อันนำไปสู่การถูกสละสมณเพศ เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาเรียนรู้ของพระภิกษุ ให้เพิ่มความระมัดระวังป้องกันมิให้การกระทำดังกล่าวกระทบต่อกฎหมาย ตลอดจนได้เกิดความรู้ ความเข้าใจในโทษทางอาญา สร้างความมั่นใจในปฏิบัติกิจของสงฆ์อย่างเข้มแข็ง แก่ลูกหลาน ตลอดจนจะได้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ยาวนานต่อไป

2. การละเมิดพุทธวินัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา พระวินัยในจำนวนทั้งสิ้น 227 สิกขาบท และพบว่าพระวินัยที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางอาญามีจำนวนทั้งสิ้น 24 สิกขาบท ได้แก่ 1) อาบัติปาราชิก 4 สิกขาบท 2) อาบัติสังฆาติเสส 2 สิกขาบท 3) อาบัติอนียต 2 สิกขาบท และ 4) อาบัติปาจิตตีย์ 16 สิกขาบท กล่าวโดยสรุปดังนี้

1) อาบัติปาราชิกมีจำนวน 4 สิกขาบท

อาบัติปาราชิกในพระวินัยปิฎกพระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสถึงคำว่า เป็นปาราชิก ความว่า บุรุษผู้ถูกตัดศรีษะแล้ว ไม่อาจมีสรีระคุมกันนั้นเป็นอยู่ ชื่อแม้นั้นใด ภิกษุก็ฉนั้นเหมือนกัน เสพเมถุนธรรมแล้วย่อมไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายพระศากยบุตร เพราะเหตุฉนั้นจึงตรัสว่า เป็นปาราชิก⁴ อนึ่ง อันว่า “ปาราชิก” มีความหมายตามนัยของนักปราชญ์ในพุทธศาสนา ท่านให้ความหมายว่า “ปาราชิก เป็นชื่อ

⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: พระวินัยปิฎก มหาวีถุค ภาค 1 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539), หน้า 55.

อาบัติหนักที่สุด ต้องเข้าแล้วยอมขาดจากความเป็นภิกษุ เป็นชื่อบุคคลผู้ที่พ่ายแพ้ คือ ต้องอาบัติ⁵ ปาราชิกเป็นชื่อสิกขาบท มี 4 อย่าง คือ เสพเมถุน ลักของเขา ข่มามุขย์ อวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน”⁶ ดังนั้น “อาบัติปาราชิก” จึงเป็นบทลงโทษสถานหนักในพระพุทธศาสนา เมื่อภิกษุรูปใดต้องแล้วยอมขาดจากความเป็นภิกษุและอาบัติปาราชิกทั้ง 4 สิกขาบทมีองค์ประกอบความผิดเช่นเดียวกับความผิดทางอาญาทั้ง 4 สิกขาบท

กรณีดังต่อไปนี้ผู้วิจัยจะขอลำถึงอาบัติปาราชิกที่มีความผิดทางอาญาดังต่อไปนี้

(1) อาบัติปาราชิกว่าด้วยภิกษุเสพเมถุน⁷ สอดคล้องกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

(2) อาบัติปาราชิกว่าด้วยภิกษุลักของเขา สอดคล้องกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ความผิดฐานลักทรัพย์

(3) อาบัติปาราชิกว่าด้วยภิกษุข่มามุขย์ สอดคล้องกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

(4) อาบัติปาราชิกว่าด้วยภิกษุอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน สอดคล้องกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ความผิดฐานฉ้อโกงซึ่งเป็นการหลอกลวงโดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งผลของการกระทำ ทำให้ผู้อื่นหลงเชื่อจนมีการโอนทรัพย์สินโดยผู้กระทำได้ทรัพย์สินไป หรือมีการทำ ถอน หรือ ทำลายเอกสารสิทธิ ดังนั้น การที่ภิกษุอวดอุตตริมนุสสธรรม⁸ จึงเป็นการอวดคุณวิเศษที่ไม่มีอยู่ในตน เป็นต้นว่า ตนเองสามารถมองเห็นอนาคต เห็นดินแดนอากาศ หายตัวได้ เพื่อให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าตนเองมีคุณวิเศษ เพื่อให้ได้มาซึ่งลาภสักการะ การกระทำเช่นนี้ จึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

⁵อาบัติ แปลว่า การต้อง, การล่วงละเมิด, โทษที่เกิดแต่การละเมิดสิกขาบท โปรดดู พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ 22 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2557), หน้า 545.

⁶พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), เรื่องเดียวกัน, หน้า 239.

⁷เสพเมถุน คือ การร่วมประเวณีหรือการร่วมเพศระหว่างชายกับหญิงหรือระหว่างสัตว์เพศผู้กับสัตว์เพศเมีย โปรดดู แสง อุดมศรี, พระวินัยปิฎก 1 ว่าด้วยมหาวีรยัคหรือภิกษุวิรยัค (กรุงเทพมหานคร: ประยูรวงศ์ปรีณัตติง, 2546), หน้า 19.

⁸อุตตริมนุสสธรรม ธรรมยิ่งยวดของมนุษย์, ธรรมของมนุษย์ผู้ยอดเยี่ยม, ธรรมล้ำมนุษย์ ได้แก่ ฌาน วิโมกข์ สมาบัติ มรรคผล, บางทีเรียกให้ง่ายว่า ธรรมวิเศษบ้าง คุณวิเศษ หรือ คุณพิเศษบ้าง (พจนานุกรมเขียน อุตตริมนุสสธรรม) โปรดดู พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), เรื่องเดิม, หน้า 560.

2) อาบัติสังฆาติเสสเป็นโทษสถานกลางซึ่งเป็นอาบัติที่สามารถแก้ไขหรือเยียวยาได้ด้วยการอยู่กรรมจึงจะพ้นโทษ มีโทษรองจากอาบัติปาราชิกที่ไม่สามารถแก้ไขหรือเยียวยาได้ อาบัติสังฆาติเสส มีจำนวน 13 สิกขาบท แต่มีส่วนสอดคล้องกับความผิดทางอาญาเพียง 2 สิกขาบท ได้แก่

(1) อาบัติสังฆาติเสสว่าด้วยภิกษุณีต้องกายกับมาตุคาม⁹ สอดคล้องกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 278 เป็นความผิดฐานกระทำอนาจาร (บุคคลอายุกว่า 15 ปี) มาตรา 279 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดฐานกระทำอนาจารเด็ก (อายุไม่เกิน 15 ปี) และมาตรา 279 วรรคสอง ความผิดฐานกระทำอนาจารเด็ก (อายุไม่เกิน 13 ปี) คำว่า “การกระทำอนาจาร” หมายความว่า การกระทำที่ไม่สมควรในทางเพศ เพียงแต่กอดจูบลูบลำแตะต้องเนื้อตัวร่างกายในทางไม่สมควร ก็เป็นการอนาจารแล้ว¹⁰

(2) อาบัติสังฆาติเสสว่าด้วยภิกษุพูดเกี้ยวหญิง สอดคล้องกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ความหมายของ “พูดเกี้ยว” เป็นความประพฤติล่วงเกิน¹¹ และความหมายของคำว่า “ส่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศ” เป็นต้นว่า ตามเกี้ยวผู้หญิงที่ตนไม่รู้จักพูดจาคุกคามว่าจะปล้ำฉุดไปทำมิดีมิร้าย¹² ซึ่งผลของการกระทำยอ์ทำให้หญิงนั้นได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อนรำคาญ ตลอดถึงทำให้เสื่อมเสียศรัทธา เป็นที่ครหาแก่บุคคลทั่วไป

3) อนียตมีจำนวน 2 สิกขาบท คำว่า อนียต แปลว่า ไม่แน่นอน หมายถึง ไม่แน่นอนว่าจะปรับอาบัติใด อนียตสิกขาบทที่ 1 เป็นการปรับอาบัติระหว่างอาบัติปาราชิก อาบัติสังฆาติเสส กับอาบัติปาจิตติย์โดยขึ้นอยู่กับกระกระทำ ส่วนอนียตสิกขาบทที่ 2 จะเป็นการปรับอาบัติระหว่างอาบัติสังฆาติเสสกับอาบัติปาจิตติย์ แต่อย่างไรก็ตาม อนียตไม่ใช่ชื่ออาบัติ และไม่ใช่พระบัญญัติ¹³ แต่เป็นเสมือนการนำข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมาปรับว่าควรจะมีผลในความผิดฐานอาบัติใด ซึ่งผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงอนียตสิกขาบทที่ 1 และอนียตสิกขาบทที่ 2 เรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

(1) อนียตว่าด้วยภิกษุหนึ่งในที่ลับตากับหญิงสองต่อสอง สอดคล้องกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 วรรคหนึ่งและวรรคสอง โดยเป็นความผิดฐานกระทำอนาจารบุคคล (อายุกว่า 15 ปี) ความผิดฐานกระทำอนาจารเด็ก (อายุไม่เกิน 15 ปี) ความผิดฐานกระทำอนาจารเด็ก

⁹มาตุคาม หมายถึง ผู้หญิง โปรดดู พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), เรื่องเดิม, หน้า 315.

¹⁰คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2049/2550.

¹¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เรื่องเดิม, หน้า 285.

¹²ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ, พิมพ์ครั้งที่ 13 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), หน้า 433.

¹³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, “พระวินัยปิฎก,” ในเอกสารประกอบการสอนรายวิชา หมดวิชาแกนพระพุทธศาสนา (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551), หน้า 44.

(อายุไม่เกิน 13 ปี) หรือมาตรา 276 อันเป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ในแต่ละเรื่องว่าการลงมือก่อเหตุนั้นเป็นการกระทำในวัยของผู้หญิงช่วงใดและการกระทำนั้นได้ล่วงไปถึงขอบเขตขององค์ประกอบความผิดกฎหมายอาญาในมาตราใด

เหตุที่กล่าวเช่นนี้ เนื่องจากการที่ภิกษุหนึ่งในที่ลับตากับหญิงสองต่อสอง อาจเกิดการเสียหายอย่างอื่นตามมา เป็นต้นว่า ภิกษุถูกต้องกายผู้หญิงก็จะเป็นความผิดอาบัติสังฆาทิเสส หรือการเสกเมณฑน หากกระทำลงก็จะเป็นความผิดอาบัติปาราชิก และมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญฐานกระทำอนาจาร, หรือฐานข่มขืนกระทำชำเรา ดังนั้น การที่มีข้อห้ามมิให้ภิกษุหนึ่งในที่ลับตากับหญิงสองต่อสอง เป็นการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้ และป้องกันมิให้เกิดการติเตียนจากสงฆ์ด้วยกันเอง หรือประชาชนทั่วไปอันเป็นที่มาแห่งความเสื่อมศรัทธา

(2) อนียตว่าด้วยการนั่งในที่ลับตากับหญิงสองต่อสอง สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 ฐานทำให้ผู้อื่นอัปยศหรือเดือดร้อนรำคาญ

ข้อห้ามนี้ก็มีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากข้อห้ามมิให้ภิกษุหนึ่งในที่ลับตากับหญิงสองต่อสอง เพราะการห้ามมิให้ปฏิบัติเช่นนั้นเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ การนั่งในที่ลับทูลหมายความว่า การอยู่ในสถานที่ใดที่หนึ่งที่อยู่ไกลจากผู้คน ซึ่งอาจจะมีผู้อื่นมองเห็นหรือไม่ก็ได้ แต่สำคัญอยู่ที่ว่าผู้อื่นไม่ได้ยินเสียงพูดคุยกันระหว่างภิกษุกับหญิงนั้น ซึ่งการพูดคุยดังกล่าวอาจจะเป็นการพูดจาเทอะโหม เกี่ยวหญิง เป็นการผิดอาบัติสังฆาทิเสสว่าด้วยภิกษุพูดเกี่ยวหญิง และสอดคล้องกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

4) อาบัติปาจิตตีย์ คำว่า ปาจิตตีย์ แปลว่า “การละเมิดอันยังกุศลให้ตก”¹⁴ ซึ่งเป็นชื่อ อาบัติ เรียกว่า อาบัติปาจิตตีย์ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของภิกษุ เป็นลหุกาบัติที่เป็นอาบัติเบาที่พอจะแก้ไขได้ ดังนั้น อาบัตินี้ดังกล่าวหากภิกษุละเมิดเข้าแล้ว สามารถแก้ไขได้ด้วยการแสดงอาบัติต่อหน้าคณะสงฆ์ หรือภิกษุรูปหนึ่งรูปใดก็ได้¹⁵ อาบัติปาจิตตีย์มีจำนวน 92 สิกขาบท แต่การศึกษานี้พบว่า อาบัติปาจิตตีย์มีความสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาจำนวน 16 สิกขาบท ได้แก่

(1) อาบัติปาจิตตีย์ว่าด้วยการเสียดสี¹⁶ ตามพระวินัยเป็นการด่า สบประมาทต่อภิกษุอื่น คำว่า “เสียดสี” ได้แก่ การกล่าวเสียดสีด้วยอาการ 10 อย่าง คือ ขาดิกำเนต ชื่อ ตระกูล หน้าที่การงาน

¹⁴พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), เรื่องเดิม, หน้า 235.

¹⁵มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, “พระวินัยปิฎก,” เรื่องเดิม, หน้า 54.

¹⁶มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: พระวินัยปิฎก มหาวีถังค ภาค 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539), หน้า 15.

ศิลปวิทยา ความเจ็บไข้ รูปลักษณะ กิเลส อาบัติ คำคำที่หยาบ สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 อันเป็นความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้า คำว่า “ดูหมิ่น” หมายความว่า ดูถูกเหยียดหยาม ทำให้อับอาย เสียหาย สบประมาทหรือด่า การดูหมิ่นอาจกระทำด้วยวาจาหรือกิริยาอย่างอื่น เช่น ยกเท้าให้เปลือยกายให้ของลับ¹⁷ เป็นต้น ส่วนคำว่า “ซึ่งหน้า” ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 393 หมายความว่า เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นต่อหน้า หรือจงใจให้ผู้ถูกดูหมิ่นรู้ได้¹⁸

(2) อาบัติปาจิตติยว่าด้วยการนอนร่วมกันกับมาตุคาม ข้อห้ามนี้ตามพระวินัยเป็นการป้องกันมิให้เกิดโอกาสในการร่วมประเวณีระหว่างภิกษุกับผู้หญิง ถึงแม้ว่าภิกษุนั้นจะมีได้ลงมือกระทำการใดก็เป็นความผิดตามอาบัติปาจิตติยแล้ว หากภิกษุใดฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าวด้วยการลงมือกระทำการอนาจาร ย่อมเป็นความผิดอาบัติสังฆาทิเสส แต่ถ้าภิกษุนั้นลงมือล่วงไปถึงขั้นร่วมประเวณีก็จะส่งผลให้การกระทำนั้น เป็นความผิดต้องอาบัติปาราชิก และสอดคล้องกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 วรรคหนึ่งและวรรคสอง โดยความผิดฐานกระทำอนาจารบุคคล (อายุกว่า 15 ปี) และความผิดฐานกระทำอนาจารเด็ก (อายุไม่เกิน 15 ปี) และความผิดฐานกระทำอนาจารเด็ก (อายุไม่เกิน 13 ปี) หรือมาตรา 276 ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

(3) อาบัติปาจิตติยว่าด้วยพรากรกตคาม คำว่า “กตคาม” ได้แก่ พืชพันธุ์ 5 ชนิด คือ 1. พืชพันธุ์เกิดจากเหง้า 2. พืชพันธุ์เกิดจากลำต้น 3. พืชพันธุ์เกิดจากตา 4. พืชพันธุ์เกิดจากยอด 5. พืชพันธุ์เกิดจากเมล็ด¹⁹ พระวินัยข้อนี้มีเจตนามิให้ภิกษุตัดไม้ที่เป็นพืช 5 ชนิด โดยเฉพาะพืชพันธุ์เกิดจากลำต้นที่เป็นไม้ป่า ไม้ยืนต้นที่ทางบ้านเมืองได้หวงห้ามเอาไว้ หรือพืชผลของกสิกร แม้กระทั่งพืชชนิดต่าง ๆ ที่มีเจ้าของได้รักษาเอาไว้ การทำลายดังกล่าวนอกจากจะผิดพระวินัยแล้วยังสอดคล้องกับความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 11 ความผิดฐานทำไม้ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 359 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์กรณีพิเศษ²⁰ มาตรา 358 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

¹⁷จิตติ ดิงศภัทัย, กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3 (นนทบุรี: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, 2553), หน้า 1237.

¹⁸นภดล พลกุล, สัมมนากฎหมายอาญา (ชลบุรี: สัตตะบรรณ, 2557), หน้า 220.

¹⁹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: พระวินัยปิฎก มหาวีถังค ภาค 2, เรื่องเดิม, หน้า 91.

²⁰ทรัพย์กรณีพิเศษ ได้แก่ พืชหรือพืชผลของกสิกร ตามประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 359 (4).

(4) อาบัติปาจิตติยว่าด้วยการฉุดลากออก คำว่า “ฉุดลาก” คือ จับในท้องฉุดลากออกไปไว้หน้าห้อง จับที่หน้าห้องฉุดลากออกไปข้างนอก หรือฉุดลากพันประตูหลายประตู ด้วยความพยายามครั้งเดียว²¹ กรณีดังกล่าวเป็นที่มาของการกำหนดอาบัติปาจิตติยว่าด้วยการฉุดลาก อันเป็นการทำร้ายภิกษุด้วยกันเอง สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 ความผิดฐานใช้กำลังทำร้าย คำว่า “ใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น” หมายถึง กระทำโดยใช้แรงกายภาพ เช่น การเตะต่อย ตบ ถีบ²² หรือการจับมือให้เขาหลุก โดยเขาไม่สมัครใจ เป็นการใช้กำลังทำร้าย²³

(5) อาบัติปาจิตติยว่าด้วยกุฏิชั้นลอย คำว่า กุฏิชั้นลอย คือ กุฏิมีพื้น 2 ชั้น หรือ 3 ชั้น แต่มีได้ปูพื้นชั้นบน รอดที่คานสูงพอพ้นศีรษะ²⁴ เรื่องนี้ ภิกษุ 2 รูป อาศัยในกุฏิชั้นลอยในวิหารของสงฆ์ รูปหนึ่งอยู่ชั้นล่าง อีกรูปหนึ่งอยู่ชั้นบน รูปที่อยู่ชั้นบนนั่งอย่างแรงบนเตียงชนิดที่มีเท้าเสียบ (ไม่มีลิ้นสลัก) เท้าเตียงตกลงมากระทบบนศีรษะภิกษุที่นั่งอยู่ชั้นล่างจนได้รับบาดเจ็บ ข้อห้ามนี้ พระพุทธเจ้าทรงประสงค์มิให้ภิกษุรูปใดประมาทในการใช้อริยาบถในการนั่ง การยืน การเดิน การนอน เพราะอาจจะส่งผลกระทบเกิดความเสียหายแก่ภิกษุหรือบุคคลอื่น ๆ ได้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 389 ความผิดฐานทำให้ของแข็งตกน่าจะเป็นอันตรายหรือเดือดร้อนรำคาญแก่บุคคลและ มาตรา 390 ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ซึ่งการปรับเข้ากับข้อกฎหมายในกรณีนี้ต้องดูพฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไปว่า ผลที่เกิดขึ้นได้รับอันตรายมากน้อยประการใด

(6) อาบัติปาจิตติยว่าด้วยการดื่มสุราและเมรัย ที่ชื่อว่า “สุรา” หมายถึง สุราที่ทำจากแป้ง สุราที่ทำจากขนม สุราที่ทำจากข้าวสุก สุราหมักแป้งเชื้อเหล้า สุราที่ผสมเครื่องปรุงหลายชนิด²⁵ ความหมายว่า “เมรัย” ได้แก่ น้ำหมักดองดอกไม้ น้ำหมักดองผลไม้ น้ำหมักดองน้ำผึ้ง น้ำหมักดองน้ำอ้อยยบ น้ำหมักดองที่ผสมเครื่องปรุงหลายชนิด²⁶ การที่ภิกษุเสพของต้องห้ามนี้ เมื่อถึงขนาดขาดสติแล้ว

²¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: พระวินัยปิฎก มหาวีรังก์ ภาค 2, เรื่องเดิม, หน้า 126.

²²สทฐ กิติ ศุภการ, หลักคำพิพากษา: กฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินติ่งแอนด์พับลิชชิง, 2563), หน้า 675.

²³คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2199/2519.

²⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: พระวินัยปิฎก มหาวีรังก์ ภาค 2, เรื่องเดิม, หน้า 306.

²⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 328.

²⁶เรื่องเดียวกัน.

อาจทำให้ภิกษุนั้นกระทำความผิดพระวินัยในข้ออื่น ๆ และข้อกฎหมายได้อีกมากมาย เป็นต้นว่า ขาดสติแล้วทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายบุคคลอื่น ขาดสติแล้วขับรถไปชนทรัพย์สินผู้อื่นเสียหาย ซึ่งเรื่องเหล่านี้ล้วนแต่เกิดเป็นข่าวนมาแล้วทั้งสิ้น²⁷ และพระวินัยบัญญัติในข้อดังกล่าวสอดคล้องกับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 378 ความผิดฐานเมาในที่สาธารณะเป็นปฐมบท ส่วนการสร้าง ความเสียหายอื่น ๆ ก็ปรับไปตามความผิดของพระวินัยและกฎหมายเป็นกรณีไป

(7) อาบัติปาจิตติยว่าด้วยการใช้นิ้วมือจิกกันและกัน เรื่องนี้เกิดจากสมัยพุทธกาล ภิกษุกลุ่มหนึ่งได้ร่วมกันใช้นิ้วจิกภิกษุรูปหนึ่งเพื่อให้หัวเราะ และภิกษุรูปนั้นได้หัวเราะจนเหนื่อย หายใจไม่ทัน ถึงแก่เมรณภาพ จึงเป็นที่มาของข้อห้ามมิให้ภิกษุกระทำการดังกล่าว สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

(8) อาบัติปาจิตติยว่าด้วยความจงใจปลงชีวิตสัตว์เป็นข้อห้ามมิให้ภิกษุทำร้ายสัตว์โดยมี คำนियามตามพระไตรปิฎก ดังนี้ คำว่า “จงใจ” ได้แก่ รู้อยู่ รู้ต้อย จงใจ ฝ่าฝืน ล่วงละเมิด²⁸ ชื่อว่า “สัตว์มีชีวิต” พระผู้มีพระภาคตรัส หมายถึง สัตว์ดิรัจฉาน²⁹ คำว่า “ปลงชีวิต” ได้แก่ ตัดทำลายชีวิต ข้อห้ามนี้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 ความผิดฐานทารุณสัตว์ และพระราชบัญญัติ ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 20 ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์

(9) อาบัติปาจิตติยว่าด้วยการเดินทางไกลร่วมกับพ่อค้าเกวียนผู้เป็นโจร ซึ่งข้อห้ามในข้อนี้ ถ้าหากภิกษุรู้ก่อนแล้ว หรือรู้ในขณะที่เดินทางก็ควรยุติไม่ร่วมเดินทางไปด้วยกัน อาบัติในข้อนี้พระพุทธเจ้า ทรงบัญญัติขึ้นมา เพื่อมิให้ภิกษุเข้าไปข้องเกี่ยวกับการกระทำความผิดทั้งปวง ถึงแม้ว่าภิกษุนั้นจะมีได้ มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดก็ตาม เมื่อถูกเจ้าหน้าที่ดำเนินคดี ภิกษุก็ต้องแสดงความบริสุทธิ์ใจ ด้วยการแสดงพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อให้พ้นข้อกล่าวหา หากแสดงไม่ได้ก็จะตกเป็นผู้ต้องหา หรือ จำเลยในเวลาต่อมา ความผิดในการล่วงวินัยในข้อนี้ จึงมีความสำคัญต่อเหตุการณ์ปัจจุบันอย่างยิ่ง เนื่องจากการที่ภิกษุเดินทางร่วมกับผู้กระทำความผิดอาจมีความผิดหลายรูปแบบ เป็นต้นว่า เดินทางร่วมกับผู้ขนสินค้าหนีภาษี เดินทางร่วมกับผู้ค้ายาเสพติด เดินทางร่วมกับผู้ค้ายาเสพติด เดินทางร่วมกับผู้ลักลอบค้าสัตว์ซึ่งความผิดในฐานะที่กล่าวมาล้วนเป็นโทษทางอาญาทั้งสิ้น

²⁷มติชนออนไลน์, สุด! พระตั้งวงขดเหล้ามาได้ทีกันยับ หน้าแหก เลือดอาบ ขับรถหนีผิด-แอลกอฮอล์ สูงปรี๊ด [Online], available URL: https://www.matichon.co.th/region/news_2704890, 2564 (พฤษภาคม, 3).

²⁸มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : พระวินัยปิฎก มหาวีรังก์ ภาค 2, เรื่องเดิม, หน้า 384.

²⁹เรื่องเดียวกัน.

(10) อาบัติปาจิตตีย์ว่าด้วยการชักชวนเดินทางไกลร่วมกับมาตุคาม ความผิดตามพระวินัยนี้ก็เป็นข้อห้ามอีกข้อหนึ่งในเรื่องของการเดินทางไกลของภิกษุในปัจจุบัน ที่อาจจะมีการกล่าวหาในทางอาญาได้ โดยเกิดจากข้อกล่าวหาของผู้หญิงที่เดินทาง หรือจากผู้ปกครองของผู้หญิงนั้น ไม่ว่าจะกรณีการถูกกักขังหน่วงเหนี่ยว อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในหมวดความผิดต่อเสรีภาพ การถูกระงับอำนาจ การถูกข่มขืนกระทำชำเรา อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในหมวดความผิดเกี่ยวกับเพศ และยังมีอีกหลายฐานความผิดที่มีโทษในทางอาญาขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ที่กระทำเป็นเรื่อง ๆ ไป

(11) อาบัติปาจิตตีย์ว่าด้วยการทำร้ายเพื่อนภิกษุ การทำร้ายร่างกายภิกษุด้วยตนเองเป็นความผิดตามพระวินัยในข้อนี้ และสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 ความผิดฐานใช้กำลังทำร้าย

(12) อาบัติปาจิตตีย์ว่าด้วยการเจื้อยหอกซึ่งเป็นการกล่าวถึงการเปรียบเทียบของลักษณะท่าทาง คือ เป็นการเจื้อยฝ่ามือขึ้นทำท่าว่าจะทำร้ายนั่นเองอาบัติในข้อนี้มีต้นบัญญัติอยู่ว่าสมัยพุทธกาล ภิกษุกลุ่มหนึ่งโกรธ ไม่พอใจภิกษุอีกกลุ่มหนึ่ง จึงเจื้อยฝ่ามือขึ้นจะทำร้ายภิกษุกลุ่มนั้น ภิกษุผู้ทราบเรื่องจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระพุทธเจ้าให้ทรงทราบ พระองค์จึงทรงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นเป็นพระวินัยสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 392 ความผิดฐานขู่เชิญผู้อื่นให้กลัวหรือตกใจ

(13) อาบัติปาจิตตีย์ว่าด้วยการใส่ความด้วยอาบัติสังฆาติเสสที่ไม่มีมูล คำว่า “ไม่มีมูล” หมายถึง ไม่ได้เห็น ไม่ได้ยิน ไม่ได้นึกสงสัย³⁰ ส่วน “อาบัติสังฆาติเสส” หมายความว่า เป็นอาบัติสังฆาติเสส 13 สิกขาบท ในข้อใดข้อหนึ่ง³¹ และ “ใส่ความ” หมายความว่า ภิกษุโจทเอง³² หรือสั่งภิกษุอื่นให้โจท³³ ซึ่งการกระทำของภิกษุรูปหนึ่งได้ใส่ความภิกษุอีกรูปหนึ่งต่อภิกษุอื่น ด้วยการกล่าวหาผิดอาบัติสังฆาติเสส ซึ่งเป็นอาบัติที่หนัก และทำให้ภิกษุผู้ถูกกล่าวหาเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง จึงสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ความผิดฐานหมิ่นประมาท

³⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 461.

³¹เรื่องเดียวกัน.

³²โจท หมายถึง ฟ้อง, ราชบัณฑิตยสถาน, เรื่องเดิม, หน้า 329.

³³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: พระวินัยปิฎก มหาวีถัมภ์ ภาค 2, เรื่องเดิม, หน้า 461.

(14) อาบัติปาจิตติยว่าด้วยการจงใจก่อความรำคาญเป็นข้อห้ามเพื่อให้ภิกษุสำรวมทั้งกาย วาจา และจิตใจ ไม่ให้กระทำการใด ๆ เป็นการสร้างความรำคาญแก่ภิกษุอื่น อาบัติในข้อนี้สอดคล้องกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ

(15) อาบัติปาจิตติยว่าด้วยการเก็บรัทธาที่เจ้าของลืมไว้ คำว่า “รัทธา” ได้แก่ แก้วมุกดา แก้วมณี แก้วไพฑูรย์ สังข์ ศิลา แก้วประพาฬ เงิน ทอง แก้วทับทิม แก้วลาย³⁴ การกำหนดข้อห้ามตามพระวินัยดังกล่าว เป็นการป้องกันมิให้ถูกกล่าวหาว่าภิกษุกระทำความผิด ดังกรณีที่ภิกษุเก็บธนบัตรได้สองหมื่นบาทเพื่อคืนเจ้าของแต่เจ้าของบอกว่ารธนบัตรของตนเองที่สูญหายไปมีจำนวนสามหมื่นบาทถ้าภิกษุผู้เก็บได้ไม่คืนธนบัตรให้ครบถ้วนหรือเมื่อภิกษุเก็บทรัพย์สินมีค่าได้แล้วไม่คืนเจ้าของก็จะกลายเป็นการลักทรัพย์ หรือถ้าทรัพย์สินนั้นได้หายและภิกษุนั้นเก็บได้แล้วเก็บไว้เป็นของตน โดยคิดว่าเจ้าของเลิกตามของแล้ว อาจเป็นความผิดอาญฐานยักยอกทรัพย์สินหายได้และกรณีดังกล่าวมีความผิดทั้งพระวินัยฐานอาบัติปาราชิกและมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญฐานลักทรัพย์หรือยักยอกทรัพย์สินหาย ดังนั้น การที่พระพุทธเจ้าทรงห้ามมิให้ภิกษุเก็บของมีค่าที่ตกหล่นเป็นการกำหนดพระวินัยเพื่อคุ้มครองภิกษุนั้นมิให้ต้องรับผิดทั้งพระวินัยและโทษทางอาญาที่บังคับไว้ในปัจจุบัน

(16) อาบัติปาจิตติยว่าด้วยการเข้าหมู่บ้านในเวลาวิกาลที่ชื่อว่า “เวลาวิกาล” หมายถึงเวลาเมื่อเที่ยงวันล่วงไปแล้วจนถึงอรุณขึ้น³⁵ คำว่า “เข้าหมู่บ้าน” หมายความว่า เมื่อภิกษุก้าวเลยเข้าเขตรั้วล้อมของหมู่บ้านที่มีรั้วล้อม หรือเมื่อภิกษุก้าวเข้าเขตอุปจาร³⁶ ของหมู่บ้านที่ไม่มีรั้วล้อม พระวินัยข้อนี้เป็นการบัญญัติเพื่อมิให้ภิกษุออกไปนอกเขตอารามหรือที่พักตนในยามวิกาลซึ่งหาใช่เป็นการประกอบกิจทางสงฆ์ไม่ แต่ก็มีข้อยกเว้นว่า การเดินทางไปในยามวิกาลนั้นก็ต้องบอกภิกษุรูปอื่นเอาไว้ว่าตนต้องการเดินทางไปเพื่อการใดในเหตุจำเป็นรีบด่วนก็จะไม่ผิดอาบัติข้อนี้³⁷

³⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 741.

³⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 513.

³⁶อุปจาร หมายถึง เขตแดน จวนเจียน ที่ใกล้ชิด ระยะใกล้เคียง ขาน บริเวณรอบ ๆ ดังตัวอย่างคำว่า อุปจารเรือน อุปจารบ้าน แสดงตามที่ท่านอธิบายในอรรถกถาพระวินัยดังนี้ อาคารที่ปลูกขึ้นร่วมในกระแจะน้ำตกที่ชายคาเป็นเรือนบริเวณรอบ ๆ เรือนซึ่งกำหนดเอาที่แม่บ้านยืนอยู่ที่ประตูเรือนสาคน้ำล้างภาชนะออกไป หรือแม่บ้านยืนอยู่ภายในเรือนโยนกระดังหรือไม้กวาดออกไปภายนอกตกที่ใด ระยะรอบ ๆ กำหนดนั้นเป็นอุปจารเรือน โปรดดู พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), เรื่องเดิม, หน้า 567.

³⁷มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: พระวินัยปิฎก มหาวีถังค ภาค 2, เรื่องเดิม, หน้า 515.

อนึ่ง การที่ภิกษุเดินทางยามวิกาล กฎหมายได้เข้าไปข้องเกี่ยวเช่นไรนั้นหาใช่เป็นการข้องเกี่ยวโดยตรงไม่ แต่ในยามวิกาลนั้น อาจจะเป็นที่มาของการกระทำความผิดอาญาได้หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการบุกรุกในเคหสถาน การก่ออาชญากรรม หรือการก่อเหตุการณอื่นใดก็ตามที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ล้วนแต่ไม้อาจจะกระทำได้ทั้งสิ้น ดังนั้น การละเมิดพระวินัยข้อนี้ก็น่าจะนำไปสู่การกระทำความผิดอาญาหรือถูกโจทก์ว่าภิกษุนั้นกระทำความผิดอาญาก็เป็นได้

ผู้วิจัยได้ศึกษาแล้วจึงสรุปว่า การที่ภิกษุละเมิดข้อห้ามตามพระวินัย อาจจะมีความผิดและรับโทษทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา 16 มาตรา ได้แก่ มาตรา 276, 278, 279, 288, 326, 334, 341, 358, 359, 378, 389, 390, 391, 392, 393, และ 397 และเป็นความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 11 ความผิดฐานทำไม้ ประกอบกับเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 20 ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์

ส่วนอาบัติอีกข้อหนึ่งว่า ถุลลัจจัย หมายถึง ความล่วงละเมิดที่อยาก เป็นข้ออาบัติหยาบอย่างหนึ่งที่มีความผิดขั้นรองลงมาจากอาบัติสังฆาทิเสส เช่น ภิกษุชักสือให้ชายหญิงเป็นผัวเมียกัน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส แต่ถ้าภิกษุชักสือบัณฑิต (กระเทย) ต้องอาบัติถุลลัจจัย เป็นต้น³⁸ ซึ่งอาบัติถุลลัจจัยนี้ได้ถูกครอบคลุมโดยอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว ผู้วิจัยจึงไม่ต้องนำมากล่าวในเรื่องฐานความผิดพระวินัยและฐานความผิดทางอาญาอีก

การศึกษาในครั้งนี้พบว่า โทษทางพระวินัยมีบทลงโทษสถานหนัก สถานกลาง และสถานเบา ตามที่มีบทกำหนดโทษเอาไว้ โดยพระวินัยมีบทลงโทษสถานหนัก คือ อาบัติปาราชิกที่พระภิกษุต้องแล้วจะขาดจากความเป็นภิกษุ ไม่ว่าจะนุ่งห่มจีวรอยู่ในขณะนั้นหรือไม่ เป็นบทลงโทษทางจิตใจสร้างความมัวหมองแก่จิตใจตลอดเวลาที่จิตเข้าไปประสพถึง กลายเป็นกรรมที่ผูกพันจิตใจไปตลอดเวลา โทษสถานกลาง ได้แก่ อาบัติสังฆาทิเสส พระภิกษุผู้ต้องอาบัติต้องอยู่กรรมก่อนจึงจะพ้นโทษ และโทษสถานเบา หากพระภิกษุละเมิดแล้ว ต้องบอกอาบัติของตนแก่พระภิกษุด้วยกันจึงพ้นโทษ ส่วนโทษทางอาญาเป็นการลงโทษทางร่างกายเกี่ยวกับเสรีภาพทางกายที่มีโทษ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ หรือริบทรัพย์สิน³⁹ ขึ้นกับการกระทำที่จะเข้าความผิดในลักษณะเช่นใด ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับโทษตามพระวินัย คือ โทษสถานหนัก โทษสถานกลางและโทษสถานเบาตามลำดับแห่งการกระทำเช่นกัน

³⁸พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), เรื่องเดิม, หน้า 122.

³⁹ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 18.

แต่กระนั้นก็ดี นอกจากการศึกษาถึงบทลงโทษสถานต่าง ๆ ลดหลั่นลงมาดังที่กล่าวมาแล้ว เมื่อพิจารณาถึงการพ้นโทษตามพระวินัย มีอยู่เพียง 2 ประการ คือ โทษสถานกลาง และโทษสถานเบาเท่านั้น ส่วนโทษสถานหนักไม่อาจแก้ไขให้พ้นโทษได้ แต่เมื่อพิจารณาโทษทางอาญา กฎหมายไม่ได้มองว่าพระภิกษุจะต้องโทษทางพระวินัยสถานใด พ้นโทษทางพระวินัยมาแล้วหรือไม่ หรือขาดจากความเป็นภิกษุเมื่อใด หากพระภิกษุกระทำการใด ๆ ที่ผิดกฎหมายก็ต้องรับโทษทางอาญา เฉกเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และต้องสละสมณเพศเพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมด้วยกันทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าได้พ้นโทษทางพระวินัย แต่ก็หาพ้นโทษทางอาญาไม่

3. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมความผิดที่พระภิกษุละเมิดพระวินัยและต้องถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาแล้ว ซึ่งตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 29 ได้กำหนดว่า “พระภิกษุรูปใด ถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุมหรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้”

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่พระภิกษุได้ทราบถึง บทบัญญัติตามพระวินัยที่มีองค์ประกอบความผิดอาญาและกฎหมายที่มีโทษทางอาญาที่ส่งผลกระทบต่อพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 เป็นการป้องกันพระภิกษุที่กระทำประมาทในพระวินัยจนส่ง ผลเสียหายต้องรับโทษตามกฎหมายบ้านเมือง ถ้าหากพระภิกษุปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ระมัดระวังในพระวินัย ย่อมทำให้การกระทำนั้น ไม่ข้องเกี่ยวกับความผิดอาญาอย่างแน่แท้ และสามารถครองตนอยู่ใน ร่มกาสาวพัสตร์ได้ด้วยจิตจำนงที่ประสงค์จะสร้างบุญบารมีแก่ตนตลอดไป

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

- 1) หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของคณะสงฆ์ ควรหาทางป้องกันมิให้พระภิกษุต้องถูกสละสมณเพศ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 จากการกระทำความผิดพระวินัยที่มีผลมาจากการกระทำความผิดตามกฎหมายบ้านเมืองด้วย โดยการให้พระภิกษุได้ศึกษาพระวินัยในทุกสิกขาบทให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ไม่ควรมองข้ามแม้กระทั่งอาบัติเล็กน้อยที่จะเป็นความผิดทางอาญาด้วย

2) หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการของคณะสงฆ์ ที่ได้มีการเรียน การสอน และสอบนักธรรมสนามหลวงของภิกษุในปัจจุบัน ควรเน้นพระวินัยจำนวน 24 สิกขาบทที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาในครั้งนี้ โดยการนำไปออกข้อสอบนักธรรมสนามหลวงของแต่ละชั้นปี

3) หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการของคณะสงฆ์ จัดอบรมถวายความรู้แก่พระภิกษุ โดยพระภิกษุผู้มีความรู้ด้านกฎหมาย หรือนักกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง

บรรณานุกรม

- คทาฐ วีระวงษ์. “การดำเนินคดีอาญากับพระสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505.” วิทยานินพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.
- จิตติ ดิงศภัทัย. **กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3**. นนทบุรี: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, 2553.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.
- นภดล พลกุล. **สัมมนากฎหมายอาญา**. ชลบุรี: สัตตะบรรณ, 2557.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 22.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557.
- มติชนออนไลน์. **สุด! พระตั้งวงชดเหล้ามาได้ทีที่ติกันยับ หน้าแหก เลือดอาบ ขับริกหนีผิด-แอลกอฮอล์
สูงปรี๊ด** [Online]. Available URL: https://www.matichon.co.th/region/news_2704890,
2564 (พฤษภาคม, 3).
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย:
พระวินัยปิฎกมหาวิภังค์ ภาค 1**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
2539.
- _____. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: พระวินัยปิฎกมหาวิภังค์ ภาค 2**.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- _____. **“พระวินัยปิฎก.” ในเอกสารประกอบการสอนรายวิชา หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา**.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชันส์, 2542.
- แสวง อุดมศรี. **พระวินัยปิฎก 1 ว่าด้วยมหาวิภังค์หรือภิกขุวิภังค์**. กรุงเทพมหานคร: ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง,
2546.
- สหรัฐ กิติ ศุภการ. **หลักคำพิพากษา: กฎหมายอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์
พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2563.
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505.
- ประมวลกฎหมายอาญา.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2049/2550.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2199/2519.

